Megjelent: Pedagógusképzés a 21. században (2009), ELTE PPK, Budapest

Heimann Ilona

A pedagógusok felkészítése a tehetséggondozásra a Pedagógiai Pszichológiai Karon

Tehetségpont lettünk

Az öt éves fennállását ünneplő Pedagógiai és Pszichológiai Kar kezdetektől fogva támogatója a pedagógiai innovációknak, a pedagógusképzés- és továbbképzés a keretében adott helyet a tehetséggondozásban működő pedagógusok felkészítésére, továbbképzésére .
Ismertetőmben azt az utat kívánok bemutatni, miként alakult és formálódott kezdettektől napjainkig a tehetségek fejlesztését felvállaló tanártovábbképzés és hogyan vált egy új típusú tehetséggondozásnak, a tehetségpontnak kezdeményezőjévé, majd az újonnan megalakult Tehetségpont szerepét, feladatait ismertetem.
.
Miért szükséges még napjainkban is kitüntetett figyelmet szentelni a tehetséggondozás ügyének?
Még ma is van aktualitása Szentgyörgyi Albert Nobel-díjas kutató sorainak, ***„Van egy téveszme, hogy a lángelmét nem lehet elnyomni, az utat tör magának .Csodát tör utat! Azt úgy ellehet nyomni és taposni, mintha ott sem lett volna.”!*** 1973-ban hangzottak el./
Becsült értékek szerint az intellektuális tehetségek közel ötven százaléka elkallódik annak ellenére, hogy a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekekkel való törődés és velük való foglalkozás egyre fontosabbá válik hazánkban és külföldön egyaránt. A potenciálisan tehetséges fiatalok, sok esetben un. szabálytalan tehetségek felismerése és fejlesztése egyre sürgeti több intézmény pedagógiai programjában jelenik meg.
Mielőtt a tehetségfejlesztő tanártovábbképző program tartalmi bemutatására vállalkoznék, érdemes lenne néhány kérdést feltenni és arra választ keresni!

Mi a tehetséggondozás célja?

- Az elkallódás elhárítása
- Harmonikus fejlesztés
- A tehetséges gyermek önmagára találtatása
- Esélyteremtés

Erika Landau fenti kérdésről a következőképp vélekedett:

- Felismerni a tehetséget és megjelenési formáját,
- Segíteni a tehetséget abban, hogy felismerhessék és fejleszthessék képességüket,
- Kielégíteni megismerési, alkotási, biztonsági és elfogadottsági szükségleteit,

- Ösztönözni intellektusukat, kreativitásukat,
- Bevonni őket társadalmunk jelenlegi problémáiba,
- Erősíteni a vezetői szerep felvállalására,
- Felkészíteni arra, hogy kreatív és tehetséges felnőtté válhasson.

A tehetségre vonatkozó legújabb kutatási eredmények ellenére is még ma is sokan, - pedagógusok és szülők egyaránt - felteszik azt a kérdést:
Mi is a tehetség? ~ örökletesség?, kiemelkedő képesség?, egyfajta deviancia?...
Ki is valójában a tehetséges gyermek? ~ szorgalmas diák?, kiemelkedő teljesítmény?...

A tehetséggondozó szakirányú képzés programjának kidolgozása során, a posztgraduális tanártovábbképző program indításakor is számtalan kérdésre kellet választ adni, mint pl.
Tanítható-e és tanulható-.e a tehetséggondozás?
Kik gondozzák és fejlesztik hatékonyan a tehetségpalántákat?
Milyen szakmai tudás birtoklása szükséges a tehetségek fejlesztéséhez?

A hazai és nemzetközi kutatások igazolják azt a nézetet, mely szerint a tehetséges gyerekek hatékony fejlesztése a kreatív és motivált, szakmai ismeterekkel rendelkező pedagógusok, tanárok és tanítók közreműködésével a legeredményesebb.

A tanárképzés- és tanártovábbképzés célkitűzéseinek megtervezésekor az alábbi célok, feladatok fogalmazódtak meg

-Egyetemi vagy főiskolai szintű pedagógus diplomával rendelkező szakemberek felkészítése a tehetséggondozó munkára.
- A graduális képzés során elsajátított –de koránt sem elégséges - szaktudás és szakismeret kiegészítése, gazdagítása.
-Pedagógiai- módszertani felkészítés a tehetségek felismerésre,- fejlesztésre.
-Személyiségfejlesztés, szakmai tanácsadás a tehetséges gyerekekkel való hatékony foglalkozás érdekében

A fenti célok az évek során különböző képzési formákban valósultak meg, a kezdeti tehetség-szakirányú képzés kiteljesedett a pedagógus szakvizsga tehetséggondozás specializációval.
Az Egyetemi struktúra váltást követően pedig A tehetségfejlesztő tanár szak az MA képzés kínálatát gazdagítja.

A képzés során elsajátítandó ismeretek

I. Elméleti alapok (pedagógia, pszichológia)

1. A tehetséggondozás és kutatás története
2. A tehetség leírása, definíciói, fajtái
3. A tehetség összetevői
4. Tehetség és társadalom
5. Tehetség és szocio-emocionális fejlődés
6. Kreativitásfejlesztés és pedagógiai implikációk

II. A tehetségfejlesztés metodikája

7. A pedagógus szerepe a tehetségvédelemben és -fejlesztésben.
8. A tehetségek felismerése, azonosítása
9. A tehetségek fejlesztése, tehetségfejlesztő stratégiák
10. Gazdagító tehetségmetodika
11. Alulteljesítés, tanulási zavarok
12. Tanácsadás, optimális fejlesztés
13. Kutatásmódszertan.

III. Speciális témakörök

1. Konfliktusok elemzése és kezelése
2. A pedagóguspálya szocializációja
3. Szocializációs zavarok és tehetség
4. Iskolai mentálhigiéne

A képzés eredményei

A képzés eredményei három nagy csoportba rendezhetők:

I. Kutatómunka a tehetség témában

- Országos Neveléstudományi Konferencián való részvétel:

V. Tehetségfejlesztő tanárok

VII. Változó pedagógus szerepek

- Tankönyv, jegyzet, publikációk a témában
- Doktori program beindukása tehetség témában

II. Gyakorlat

Szakképzett tehetséggondozó pedagógusok fejlesztő munkája révén megsokasodtak a tehetséggondozó műhelyek az óvodától a középiskoláig.

III. Új típusú szakmai kapcsolatok létesítése

- A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács munkájában való részvétel,
- a Magyar Tehetséggondozás országos szakmai konferenciáin való aktív közreműködés

A nemzeti tehetség programhoz való csatlakozás következtében szakmai kapcsolataink megsokszorozódtak és ez új perspektívákat nyitott meg a tehetséggondozás, a - kutatás vonatkozásában is. Ezt jól reprezentálják a különböző konferenciák, melyeken a tehetségszakértők és –jelöltek egyaránt tevékenyen vettek részt.
Konferenciasorozat 2008-ban:
A magyar társadalom a tehetség szolgálatában.
Tehetséggondozás a felsőoktatásban.
Tehetségpontok I. országos konferenciája.
Tehetséggondozás a közoktatásban.

A konferenciákat követő szakmai un.kerekasztal beszélgetések alkalmat teremtettek a vitatott kérdések tisztázására, segítettek a döntések meghozatalában. Így például a Debreceni konferencia tisztázta a tehetségpont körül felmerülő problémákat, megfogalmazta azokat a legfontosabb elveket és elvárásokat, melyek a tehetségpontok szakszerű működését biztosítják. Tisztázta a tehetségpontok feladatköreit, foglalkozott lehetséges hatásaival.
Az ELTE Pedagogikum már része az országos tehetségpont hálózatnak. Tevékenységi köre, kapcsolattartók elérhetősége a www.tehetségpont.hu honlapon minden érdeklődő számára hozzáférhető. Komplex feladatokat ellátó szerveződés, mely magába foglal több ELTE kart, gyakorlóiskolákat és a PPK Hallgatói Önkormányzatát (ld. 1. ábra).

1. ábra ide ← →

A Pedagógikumhoz tartozó karok tudományos kutató műhelyeiben folyó munka, pedagógiai és pszichológiai eredményeik segítik a tehetségpontokban folyó feladatok, - a tehetség felismerése és fejlesztése, valamint a tanácsadás - ellátását.
A gyakorló intézményekben differenciált oktatási stratégia szellemében folyó tehetséggondozás minden tanulóra kiterjed, ennek eredményei a tanulmányi versenyeken is látványosan megmutatkoznak.
A Hallgatói Önkormányzat sokoldalú lehetőséget biztosít a tehetségek kibontakoztatására.
Az ELTE pedagogikum tehetségpont sajátossága, hogy az ábra szerinti decentrumok száma gyarapodhat. Új egységek, újabb feladatok vállalásával, ellátásával bővíthetik a szolgáltatás kínálatát

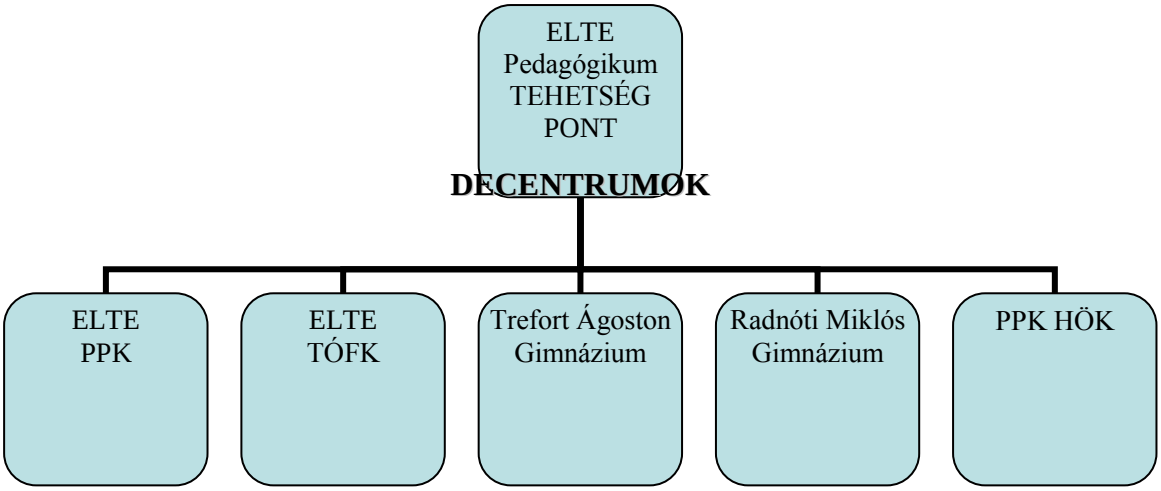

1. ábra

.

A Tehetségpont kiemelt tevékenységi körei

- A tehetségfejlesztés iránt elkötelezett, kreatív pedagógusok számára szupervízió, módszertani továbbképzés és tapasztalatcsere.
- Differenciált oktatási stratégia, egyéni fejlesztés a közoktatás különböző szintjein az általános és specifikus tehetségek kibontakozásának elősegítésére.
- Szakmai konferenciák, szupervízió, tehetséggondozó pedagógusoknak.
- Pedagógusjelöltek bevezetése, motiválása a tehetségfejlesztő tevékenységre.
- Pályaorientációs tanácsadás, karrier tanácsadás, diáktanácsadás.
- A felismert és azonosított tehetségek tanulmányainak megsegítése, személyiségük fejlesztése érvényesülésük érdekében
- Pedagógusképzés és –továbbképzés tehetséggondozás specializációval (PPK).
- Személyiségfejlesztő művészeti műhely(PPK).

Az ELTE Pedagógikum Tehetségpont sokféle intézménytípust foglal magába, közoktatástól a felsőoktatásig, az óvodától az egyetemig.

A célok megvalósulása érdekében további együttműködést kezdeményez:

- Pedagógikum és az egyetem többi karával pl. a felnőttkori tehetséggondozás érdekében,
- Szakmai szervezetekkel: Fejlesztőpedagógusok Szakmai Egyesülete, Nevelési Tanácsadók, Pedagógiai Módszertani Központ, MPT Iskolapszichológiai Szekció, Osztályfőnökök Szakmai Egyesülete, Magyar Tehetséggondozó Társaság, Aranyelme Tehetséggondozó Egyesület.
- Tehetségpontokkal: Apáczai Gimnázium, Aranyelme, Fazekas Gimnázium

A Pedagógikum Tehetségpont hatóköre nemcsak a fővárost és környezetét érinti, de a pedagógusképzés és továbbképzés révén hatása országos is lehet.

A Pedagógikum tevékenyen részt vesz a Tehetségpontok hálózatépítő munkájában. A többi Tehetségpontból származó információkat szakmai hozzáértéssel kezeli, hasznosítja, valamint informálja a tehetséggondozás terén elért eredményeiről és pl. a képzési lehetőségekről a többieket.
Oktatóink részt vesznek a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Magyar Tehetséggondozó Társaság munkájában, elsősorban a pedagógusképzés és –továbbképzési feladatok tartalmi kimunkálásában.
A képzéseinken részt vevő pedagógusok az évek során számos olyan gazdagító programot dolgoztak ki, melyek hasznosítható jó gyakorlatok a tehetséggondozás iránt elkötelezett pedagógusok számára. A következő mellékletben ezek közül kettőt bemutatunk e kötetben is.

Ne feledjük, 2009 A TEHETSÉG ÉVE!